

Hva teller, egentlig?

Om å avgrense hva og hvordan etter hvorfor

Museene bevarer, fortolker og fremmer menneskehetens natur- og kulturarv
(ICOMs museumsetiske regelverk)

Ruinene etter
domkirken i Hamar
fra 1100-tallet,
med vernebygg fra
1998.

Foto: Geir Øve
Andreassen, Anno
Domkirkeodden

Vinterboplassen til
Daniel Mortensson,
oppført til
sametingsjubileet 2017
Foto: Bård Løken, Anno
museum

Kartleggingen i Anno museum 2012-2015

ANTIKVARISKE BYGNINGER OG ANLEGG I HEDMARK FYLKESMUSEUM			
1. BYGNING (bruksnavn/nr/annet): <input type="text"/>			
2. NÅVÆRENDE Plassering (kryss av):			
☒	Opprinnelig sted		
☐	Del av permanent museumsanlegg (spesifiser):	<input type="text"/>	
☐	Demontert/lagret (spesifiser lagringssted):	Dato for overtakelse: <input type="text"/>	
3. OPPRINNELIG Plassering (gård/sted/kommune):			
<input type="text"/>		4. EIER: <input type="text"/>	
5. BYGNINGSTYPE (kryss av):			
☐	Våningshus	Funksjon (spesif.): <input type="text"/>	
☐	Driftsbygning	Typologisk typebenevnelse (spesifiser): <input type="text"/>	
☐	Utmarksbygning		
☐	Annet		
6. REGULERING, VERNESTATUS OG KLAUSULER:			
Etter Plan- og bygningsloven (kryss av):		Etter Lov om kulturminner (kryss av):	
☐	Regulert til bevaring	☐	Automatisk fredet
☐	Regulert til offentlig formål	☐	Vedtaksfredet
☐	Regulert til allmenntilgjengelig formål	☐	Midlertidig fredet
☐	Ikke regulert	☐	Ikke fredet
☐	Annen regulering (spesifiser): <input type="text"/>	☐	Annen vernestatus (spesifiser): <input type="text"/>
Beskriv eventuelle klausuler eller begrensninger på bruk/håndtering: <input type="text"/>			
7. DATERING (kryss av):			
☐	Sikker	Årstall/periode: <input type="text"/>	Spesifiser type datering og/eller dokumentasjon: <input type="text"/>
☐	Usikker		
8. ENDRINGSHISTORIE (beskriv med årstall): <input type="text"/>			

Om bygningsregistreringsprosjektet

Hedmark fylkesmuseum (HFM) har, som en av landets største forvalter av antikvariske bygninger, ansvar for rundt 500 bygninger plassert rundt på museets avdelinger og underavdelinger. I løpet av 2012 skal denne bygningsmassen kartlegges for å få en fullstendig oversikt over eksakt antall, innhold, vedlikeholdsstatus og -behov mv. Dette kartleggingsarbeidet legges opp i fire faser:

1. Innhenting av opplysninger og fakta om bygningsmassen.
2. Vurdering av tilstand.
3. Vurdering av verneverdi.
4. Prioritering av tiltak.

Til fase nr. 1, den innledende fasen, har Forum for samlingsforvaltning utarbeidet et fire siders registreringsskjema for registrering av bygningene, samt denne håndboken som skal være til hjelp ved utfyllingen av skjemaet. Avdelingene er selv ansvarlig for at dette arbeidet blir gjort, og det er avdelingsdirektørens ansvar å sørge for å igangsette arbeidet.

Nå telt'n meg og! (?) .....

SIDE 2: SAMLINGENS STØRRELSE

	Kulturhistoriske bygninger	Antall
048	Kulturhistoriske bygninger totalt	530
049	- av dette, antall oppmålte bygninger	190
228	Antall andre bygninger	72
229	Brutto grunnflate på bygningsmassen totalt	46385
050	Nyervervede bygninger i 2012 (antall)	0
051	- av dette, datert fra perioden 1900-1945 (antall)	0
052	- av dette, datert fra 1946- (antall)	0

- 2009: 570?
- 2010: 495
- 2011: 495
- 2012: 530
- 2013: 502
- 2014: 483
- 2015: 484
- 2016: 494
- 2017: 489
- 2018... . . ?

Hva er «bygning»? Tak og fire vegger? (Stående)
byggverk?

*Fra museumsparken på Tynset, kvernanlegg ved Kvita i Folldal og Sorken
tømmerrenne i Engerdal*

Hva er en *museumsbygning*?

- «Kulturhistorisk bygning»?
- «Antikvarisk bygning»?
- Museumsbygninger = gamle hus?

- Bygning på museum?

Industrimuseum

Hoggeriruinene på Klevfos

Samling iflg ICOMs museumsetiske regelverk er

MUSEER
FORVALTER
SAMLINGER PÅ
SAMFUNNETS
VEGNE OG TIL
BESTE FOR
SAMFUNNS-
UTVIKLINGEN

2

PRINSIPP:

Museer har plikt til å anskaffe, bevare og utvikle samlinger som bidrag til å sikre samfunnets naturarv, kulturarv og vitenskapelige arv. Disse samlingene utgjør et viktig felles kulturgode som

har en spesiell juridisk status og internasjonalt rettsvern. I dette samfunnsansvaret ligger forvalteroppgaver som inkluderer aktsomhetsplikt, langsiktig vern, dokumentasjon, tilgjengelighet og avhending under ansvar.

Anskaffelser til samlingen

2.1 Samlingsplan
Ethvert museumsstyre skal vedta en skriftlig samlingsplan som offentliggjøres. Planen skal omhandle innsamling, bevaring og bruk av samlingene. Status for materiale som ikke vil bli katalogisert, konserverv

- Viktig felles kulturgode som
  - har en særlig status
  - vi må være spesielt aktsomme med
  - skal ha et langsiktig vern
  - skal kunne gjøres tilgjengelig
  - ikke kan avhendes uten videre

- Og som vi må ha dokumentasjon på og som skal dokumenteres

Som gjenstander, så bygninger... .

*Utvandrer muse
et*

Gjenstander = ting på museum?
Skriveredskaper:

Museumsbygninger = bygninger på museum?

Et spørsmål om hvorfor vi har dem: Verdi og formål, men også

- Langsiktighet

- Tilgjengelighet

Diktarstua etter Ivar Mortensson Egnund i Folldal og kverna i Aursjøbekken i Alvdal

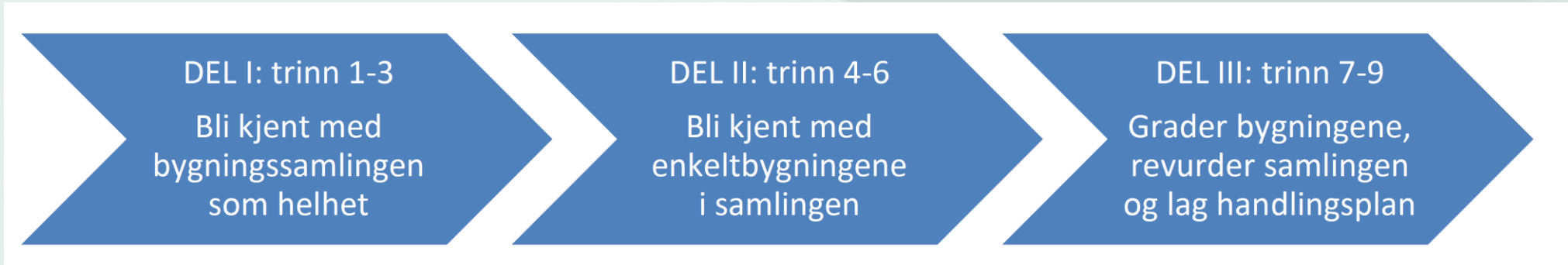
→ «Bygningssamlingen» som fokus

Hva er det som hører
til vårt
forvaltningsansvar for
at vi som museum skal

- forvalte det med omhu
- bevare det for lang
tid
- gjøre det tilgjengelig

som felles kulturgoder?

- Veilederen om bygningsforvaltning i museer (Siv Leden/Kulturrådet) gir en prosessanbefaling for ulike prosjektfaser:

- 1. Definer
- 2. Vurder
- 3. Prioriter

Hvordan prioritere? Prioriteringsmetoden i korte trekk

Metoden består av sju trinn. I *trinn 1* defineres utgangspunktet: hvorfor prioriteringen skal gjøres, hva formålet er, hvilke bygninger/samlinger som omfattes, hvordan prosessen skal styres og hvem som skal involveres i diskusjonen. For at ikke arbeidet skal bli altfor omfattende, er det viktig å være presis i hva man vil oppnå med gjennomgangen. Definer et tydelig utgangspunkt og formål før prosessen startes. Utelat eventuelt deler av metoden som ikke synes relevante for museets bruk.

I *trinn 2* beskrives bygningsamlingen/(del)samlingen/utvalget av bygninger under ett. Det drøftes om samlingen samsvarer med museets innsamlings- og strategiplaner, hva samlingen forteller om stedet/regionen/ landets historie og i hvilken grad den gjenspeiler viktige temaer. Videre settes det opp en overordnet oversikt over bygningene, og tilgjengelig informasjon kartlegges (og suppleres) sett i lys av hva formålet med gjennomgangen er.

Hva trenger vi å vite for hvilket formål?

*Knut-Arild Nordli undersøker hus på
Tyllaldalen bygdetun og Sørlistøa
fløtermuseum i Øs*

Når tida teller er ikke omfanget uvesentlig ...

ANTIKVARISKE BYGNINGER OG ANLEGG I HEDMARK FYLKESMUSEUM

SKJEMA FOR TILSTANDSVURDERING

1. BYGNING (bruksnavn/nr./annet):

Våningshus Prestegard

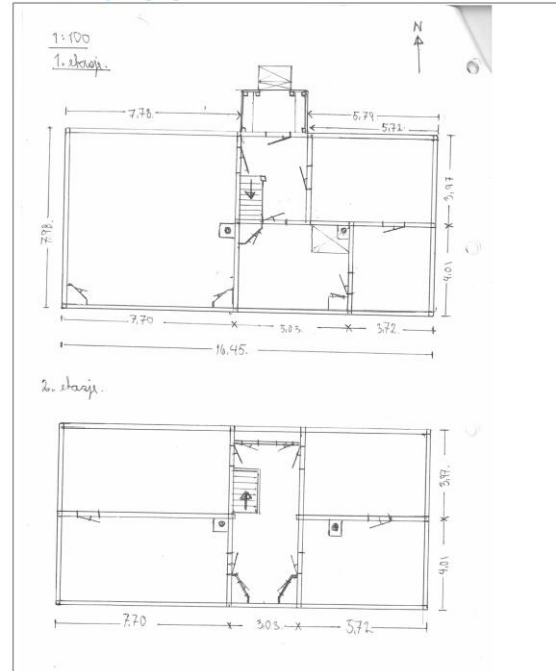
2. NÅVERENDE PLASSERING:

Bullmuseet, Øvre Rendalen

GPS- Koordinater

32v 0609391
UTM 6863065

Målsatt plantegning:

... . hvis vi skal komme i havn

Lykke til med
kartleggingen i
2019!